

WIKIDONES. Pla de Treball del grup de Ciència i Tecnologia

Mentora: Montse Novell (AMIT)

1. Introducció

L'objectiu principal del projecte és incidir sobre la poca presència de les dones a la wikipedia en general i a la viquipèdia catalana en particular. Les dones hi són poc presents en tots els àmbits de la wikipedia, tant com a redactores de continguts, com en els continguts pròpiament (biografies de dones, referències a dones en els articles ja publicats, manca de perspectiva de gènere.....) i com a conseqüència d'això el tipus d'articles que es publiquen ofereixen una visió del coneixement excessivament masculina.

La poca presència de dones en els àmbits científics i tecnològics es un fet constatat ja des de fa dècades i que es repeteix any rere any. Tots els estudis realitzats, tant d'àmbit nacional com europeu ho posen de manifest i sembla ser que difícilment es visualitza alguna línia de millora, fa unes dècades una visió optimista aventurava que la tendència es revertiria amb el pas del temps: més noies accedint als estudis superiors es traduiria en més científiques en actiu i ocupant els llocs de decisió. Això no ha estat així, la proporció de noies a la universitat ha augmentat en alguns estudis però en els tècnics es mantenen en uns percentatges que en pocs casos sobrepassen el 25%. Hi ha molts factors que contribueixen a que aquesta situació es mantingui al llarg del temps, però indubtablement un d'ells, i dels importants, és la invisibilitat de les científiques i tecnòlogues i les seues aportacions que fa que encara sembli que són menys de les que són i que la seua contribució al coneixement sigui menys de la que en realitat és.

És un peix que es mossega la cua, la invisibilitat és un dels factors que fa que a la pràctica elles disfrutin de menys oportunitats que els homes a l'hora de desenvolupar la seua carrera professional i avançar en ella i al mateix temps fa que les que poden venir darrera no trobin referents que les hi puguin fer atractiva aquesta opció professional. La asimetria o desequilibri entre la presència de homes i dones en les àrees científiques i tecnològiques, especialment en els nivells més alts, fa que els models de referència en aquests camps siguin majoritàriament masculins.

La manca de visibilitat es tant flagrant que voler revertir-la és converteix en una tasca inabastable. Si ho concretem a la viquipèdia hi ha molta feina a fer, per exemple, es podria:

- a) Revisar articles ja existents sobre científiques i tecnòlogues catalanes.

- b) Crear articles nous de científiques i tecnòlogues catalanes.
- c) Traduir al català les biografies de científiques rellevants que ja estan en altres idiomes, completant-les si cal.
- d) Crear/revisar els articles sobre continguts científico-tècnics i completar les referències afegint aquelles que fan referència a dones.
- e) Introduir la perspectiva de gènere en articles científics on aquesta perspectiva és fonamental per la seua millor comprensió.

2. Tasques a fer pel Grup de Ciència i Tecnologia

El grup de ciència i tecnologia vol contribuir amb el seu “granet de sorra” i donat el abast limitat en temps i recursos del projecte WIKIDONES crec que el més realista és concretar la nostra feina al màxim i centrar-nos en els tres primers punts.

- a) **Revisar articles** ja existents sobre científiques i tecnòlogues catalanes, millorar-los i fer-los més accessibles per augmentar la seva visibilitat. En alguns casos són articles orfes, no hi ha cap altra pàgina que porti a ells, encara que hi són ningú les veu (exemple d'article “mal fet”

http://en.wikipedia.org/wiki/Patricia_Fara)

La selecció es podria fer a partir de les científiques que van aparèixer a l'exposició “Dones de ciència” de l'ICD. Revisar les que ja estan ja a la vikipèdia i seleccionar-ne algunes per millorar/completar.

Possibles articles millorables dels que ja hi ha a la vikipèdia	Possibles fons a part de vikipèdia
Maria Montserrat Capdevila d'Oriola (matemàtica)	Article a Historia de las matemáticas
Juliana Morell (Física)	Una humanista a destemps Mujeres en la historia
María Elena Maseras Rivera (metgessa)	Mujeres que hacen historia
Dolors Aleu i Riera (metgessa)	Metges catalans
Manuela Solís i Claras (Ginecòloga)	Primera universitària valenciana Manuela Solís
Montserrat Garriga Cabrero (biòloga)	Los biólogos españoles
Margarita Comas Camps (biòloga)	Mujeres de ciencias
Anna Veiga Lluch (biòloga)	Hi ha moltes referències que es poden afegir

Fonts:

- Exposició “Dones de ciència” ICD
http://dones.gencat.cat/web/.content/03_serveis/docs/exposicio_donesdecienca.pdf
- Exposició “16 científiques catalanes” de la Associació catalana de Comunicació Científica
<http://16cientifiquescatalanes.blogspot.com.es/search/label/16%20CIENTIFIQUES%20CATALANES>

b) **Crear articles** nous de científiques i tecnòlogues catalanes, amb els criteris de qualitat adients per visibilitzar-les tant a elles com a les seues aportacions. Les candidates les podem obtenir a partir de l'exposició itinerant “16 científiques catalanes” que l'Associació catalana de Comunicació Científica va fer fa uns anys, y també a partir de les quatre exposicions sobre dones i ciència que ha organitzat la UAB.

Fonts:

- Exposició “16 científiques catalanes” de la Associació catalana de Comunicació Científica
<http://16cientifiquescatalanes.blogspot.com.es/search/label/16%20CIENTIFIQUES%20CATALANES>
- Exposicions sobre dones i ciència a la UAB: http://ddd.uab.cat/search?ln=es&cc=bibcie&sc=1&p=dones&f=&action_search=Buscar

c) **Traduir al català** biografies de científiques rellevants que ja estan en altres idiomes, completant-les si cal.

Hi ha molts articles sobre dones científiques a la wikipedia, la majoria a l'anglesa, però que no tenen la traducció corresponent al català. Per detectar les candidates es pot fer servir la pàgina de recent creació: [Mujeres con ciencia](#), és un projecte de la Càtedra de Cultura Científica de la UPV/EHU que te l'objectiu de visibilitzar les aportacions de les dones a la ciència i la tecnologia. La llicència és Creative Commons i compta amb una secció d'“efemerides” on apareixen periòdicament petites biografies i vàries referències, a partir d'elles es mira la seva presència a la wikipedia, la majoria hi són però només en anglès, i no tots els articles són complerts. Un bon punt de partida és triar aquells que estiguin millor i crear el nou article traduint-lo directament al català, completant-lo amb la informació de la pàgina a Mujeres con ciencia i adaptant les referències.

Amb tot això estem abordant un dels objectius generals del projecte ja que tindrà com a conseqüència la formació d'un grup de redactores especialistes en continguts

científics i tecnològics, esperem que el treball sigui prou engrescador per que els hi quedin ganes de continuar, millorant les seues aportacions i fent-ne de noves, ja sigui a la vikipèdia, o a les altres wikipèdies.

La llista de possibles articles biogràfics a revisar/crear que ens ha proporcionat Amical Wikimedia és prou extensa com perquè no se'ns acabi la feina encara que acabi el projecte:

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Usuari:KRLS/Dones>

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_female_scientists_before_the_21st_century

3. Concreció dels articles

Tenint en compte les circumstàncies exposades es proposa una selecció d'articles que s'ha fet amb l'objectiu que serveixin de base per organitzar possibles itineraris educatius. Aquest itineraris es podrien construir al voltant de àrees de coneixement específiques:

- Astronomia-Astrofísica
- Matemàtica
- Enginyeria-Física
- Medicina

La frontera entre aquestes àrees sovint és difícil de delimitar, hi ha físiques-matemàtiques, matemàtiques-astrònomes..., per classificar-les s'ha tingut en compte la seua activitat principal. L'àrea de medicina s'entén més aviat com ciències de la salut, ja que s'inclou també farmacologia. Per a cada àrea es proposa elaborar de l'ordre de 6 articles biogràfics de científiques/tecnòlogues especialistes en aquella àrea de coneixement, 4 d'elles estrangeres i 2 catalanes, al menys una d'elles encara en actiu. De manera que en al final disposarem d'una vintena d'articles, a partir de: la millora d'articles ja existents a la vikipèdia i la creació d'articles nous, ja sigui del tot o be a partir de la traducció dels que apareixen en altres wikipèdies.

Astronomia-Astrofísica

Nom	Descripció	acció	Fonts
Charlotte Moore Sitterly (1898-1990)	Astrònoma. Les seues taules d'espectres atòmics i nivell d'energia han estat referències essencials en espectroscopia durant dècades	Crear: traduir wkp(en) al català	http://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte_Moore_Sitterly http://mujeresconciencia.com/2014/09/24/charlotte-moore-sitterly-

		millorar	astronoma/
Jacqueline N. Hewitt (1958-)	Astrofísica. Va descobrir el primer anell d'Einstein localitzat a la constel·lació de Leo. Es la investigadora principal del Radio Astronomy Group al Research Laboratory of Electronics del MIT.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Jacqueline_Hewitt http://mujeresconciencia.com/2014/09/04/jacqueline-n-hewitt-astrofisica/
Cecilia Payne-Gaposchkin (1900-1979)	Astrònoma. En la seva tesi doctoral (1925) va demostrar que l'hidrogen és el principal component de les estrelles.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Cecilia_Payne-Gaposchkin http://mujeresconciencia.com/2014/05/10/cecilia-payne-nacio-el-10-de-mayo-de-1900/
Helen Battles Sawyer Hogg (1905-1993)	Astrònoma. Pionera en la investigació dels cúmuls globulars i estels variables. Fou la primera dona presidenta de varies organitzacions astronòmiques, i una científica notable en un moment en que moltes universitats no atorgaven títols científics a dones.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Helen_Sawyer_Hogg http://mujeresconciencia.com/2014/08/01/helen-battles-sawyer-hogg-astronoma/
Maria Assumpció Català i Poch (1925-2009)	Matemàtica i astrònoma. Fou la primera dona en obtenir el doctorat en matemàtica per la Universitat de Barcelona amb la tesi: Contribució al estudio de la dinámica de los sistemas estelares de simetría cilíndrica (1970)	Revisar millorar	https://ca.wikipedia.org/wiki/Maria_Assumpció_Català_i_Poch http://mujeresconciencia.com/2014/07/14/maria-assumpcio-catala-poch-astronoma/
Carme Jordi Nebot (1958)	Física. Professora del Dep. D'astronomia i meteorologia de la UB. Membre de l'Institut de Ciències del cosmos i de l'Institut d'estudis espacials de Catalunya	crear	http://16cientificascatalanes.blogspot.com.es/2010/02/carme-jordi-i-nebot.html

Matemàtica

Nom	Descripció	acció	Fonts
Ellen Amanda Hayes (1851-1930)	Astrònoma i matemàtica. Autora de llibres de matemàtiques. Va calcular l'òrbita del asteroide 267 Tirza i va observar cometes i d'altres asteroides. Preocupada per la insuficient representació de les dones en matemàtiques i ciències, fou activista en diferents causes socials.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Ellen_Hayes http://mujeresconciencia.com/2014/09/23/ellen-amanda-hayes-astronoma-y-matematica/
Alexandra Bellow (1935-)	Matemàtica. Ha realitzat importants contribucions en teoria ergòdica, probabilitat i anàlisis, i és una autora de referència en el primer dels temes	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Alexandra_Bellow http://mujeresconciencia.com/2014/08/30/alexandra-bellow-especialista-en-teoria-ergodica/
Elisabeth Lowther Clarke Murray (1917-1996)	Criptoanalista. Fou desxifradora de codis al Bletchley Park durant la Segona Guerra Mundial. Va treballar i va arribar a ser la responsable de la secció coneguda com Hut 8, on tenien l'encàrrec de resoldre el codi naval alemany, "enigma".	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Joan_Clarke http://mujeresconciencia.com/2014/06/24/joan-clarke-criptoanalista/
Alicia Boole Stott (1860-1940)	Matemàtica. Es coneguda per les seues aportacions a la geometria en quatre dimensions i per la seua capacitat per a visualitzar seccions tridimensionals de poliedres de quatre dimensions	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Alicia_Boole_Stott http://mujeresconciencia.com/2014/06/08/alicia-boole-stott-y-la-cuarta-dimension/
Pilar Bayer i Isant (1946)	Matemàtica. Catedràtica d'Àlgebra, Facultat de Matemàtiques de la Universitat de Barcelona. Ha creat un important grup de investigació en teoria de nombres. Les seues publicacions versen sobre funcions zeta, formes automorfes,	Revisar millorar	https://ca.wikipedia.org/wiki/Pilar_Bayer_i_Isant http://www.catradio.cat/audio/818548/La-matematica-Pilar-Bayer-

	el problema invers de la teoria de Galois, equacions diofàntiques, i les corbes de Shimura.		explica-la-importancia-que-tenen-els- http://16cientifiquescatalanes.blogspot.com.es/2010/02/pilar-bayer-isant.html
Marta Sanz Solé (1952)	Matemàtica. Des de 1986 és catedràtica de probabilitats, lògica matemàtica i estadística de la Facultat de Matemàtiques de la Universitat de Barcelona i també cap del grup d'investigació en processos estocàstics de la UB	Revisar millorar	https://ca.wikipedia.org/wiki/Marta_Sanz_Sol%C3%A9 http://elpais.com/diario/2011/05/09/ultima/1304892002_850215.html http://www.europeanwomeninmaths.org/women-in-math/portrait/marta-sanz-sol%C3%A9

Enginyeria-Física

Nom	Descripció	acció	Fonts
Irmgard Flügge-Lotz (1903-1974)	Enginyera i matemàtica. Va treballar en mètodes numèrics per a resoldre equacions diferencials, especialment en dinàmica de fluids. Fou la primera dona professora d'enginyeria a la Universitat de Stanford.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Irmgard_Fl%C3%BCgge-Lotz http://mujeresconciencia.com/2014/07/16/irmgard-flugge-lotz/
Adele Goldberg (1945-)	Informàtica. Va participar en el desenvolupament del llenguatge de programació Smalltalk-80 i diferents conceptes relacionats amb la programació orientada a objectes mentre treballava a Palo Alto als anys 1970.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Adele_Goldberg_%28computer_scientist%29 http://mujeresconciencia.com/2014/07/07/adele-goldberg-informatica/
Ruby Violet Payne-Scott (1912-1981)	Radiofísica i astrònoma. Juntament amb Joan Freeman va ser la primera dona en incorporar-se al laboratori de radiofísica de la Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation de la Universidad de Sydney (CSIRO). Les seues principals aportacions van ser en el camp de la radiofísica solar.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Ruby_Payne-Scott http://mujeresconciencia.com/2014/05/28/ruby-violet-payne-scott-pionera-en-radiofisica/
Inge Lehman (1888-1993)	Sismòloga. Va deduir que el nucli terrestre posseeix una part sòlida a l'interior del nucli líquid: el límit de separació entre aquestes dos zones es denomina <i>discontinuitat de Lehman</i> .	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Inge_Lehmann http://mujeresconciencia.com/2014/05/13/inge-lehman-sismologa/
Alicia Casals i Gelpí	Enginyera industrial i informàtica. Des de 1991 és catedràtica d'arquitectura i tecnologia de computadors al Departament d'enginyeria de sistemes, automàtica i informàtica de la Facultat d'Informàtica de la UPC. Ha treballat sobre robòtica intel·ligent amb aplicacions mèdiques com a directora del programa de Robòtica de l'Institut de Bioenginyeria de Catalunya.	Revisar millorar	https://ca.wikipedia.org/wiki/Alicia_Casals_i_Gelp%C3%AD http://16cientifiquescatalanes.blogspot.com.es/2010/02/alicia-casals-gelpi.html
Maria Dolors Baró i Mariné (1948)	Física. Catedràtica de Física Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona. Cap del grup de física dels materials II des de la seva creació el 1994. Directora científica del Servei de Microscòpia de la UAB des del 2001. Línies d'investigació: magnetisme i materials nanoestructurats.	crear	http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2008/dones2008/grup1.htm http://www.lmt.uab.es/docs/WWW_LMT.htm http://www.cosy-net.eu/UAB.html

Medicina

Nom	Descripció	acció	Fonts
Mathilde Krim (1926-)	Metgessa. Fou membre de l'equip que va desenvolupar per primera vegada un mètode per a la determinació prenatal del sexe. Quan es van detectar al 1981 els primers casos de SIDA en 1981 es va dedicar a augmentar la consciència del públic sobre aquesta malaltia, comprendre millor la seua causa, els modes de transmissió i el seu patró epidemiològic.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Mathilde_Krim http://mujeresconciencia.com/2014/07/09/mathilde-krim-medica/
Candace Pert (1946-2013)	Neurocientífica i farmacòloga. En la seua època de estudiant, va descobrir els receptors opioïds. Va dur a terme treballs pioners sobre neuropeptids. Fou una defensora de la unitat entre cos i ment, sostenint que les emocions	Crear: traduir wkp(en) al català	http://en.wikipedia.org/wiki/Candace_Pert http://mujeresconciencia.com/2014/06/26/candace-pert/

	tenen un paper important per la salut.	millorar	
Marthe Louise Vogt (1903-2003)	Farmacòloga. Va realitzar importants contribucions per a la comprensió del paper dels neurotransmissors en el cervell, especialment la epinefrina.	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Marthe_Vogt http://mujeresconciencia.com/2014/09/08/marthe-louise-vogt-neurocientifica/
Nettie Stevens (1861-1912)	Genetista. La seua contribució va ser en la descripció de les basses cromosòmiques del sexe; va demostrar que el sexe d'un ésser viu depèn d'un cromosoma particular. Va realitzar importants contribucions en els camps de l'embriologia y citogenètica	Crear: traduir wkp(en) al català millorar	http://en.wikipedia.org/wiki/Nettie_Stevens http://mujeresconciencia.com/2014/07/07/nettie-stevens-genetista/
Martina Castells i Ballespí (1852 - 1884)	Metgessa. Primera dona que va assolir un doctorat a l'Estat espanyol. La seva tesi doctoral tracta de l'educació de la dona, <i>Educación física, moral e intelectual que debe darse a la mujer para que contribuya en grado máximo a la perfección y la dicha de la Humanidad.</i>	Revisar millorar	https://ca.wikipedia.org/wiki/Martina_Castells_i_Ballesp%C3%AD http://www.dbd.cat/index.php?option=com_biografies&view=biografia&id=756
Lina Badimon Maestro (Barcelona, 1953)	Fisiòloga, experta en recerca cardiovascular. Des del 1992 és professora d'Investigació del CSIC, i cap del Departament de Patologia Molecular i Terapèutica de l'Institut d'Investigacions Biomèdiques de Barcelona de la mateixa institució, on ha iniciat una innovadora línia de recerca de les lesions cardíaques a nivell cel·lular i molecular. Des del 1993, és directora del Institut Català de Ciències Cardiovasculars de Barcelona.	Revisar millorar	https://ca.wikipedia.org/wiki/Lina_Badimon_Maestro http://16cientificquescatalanes.blogspot.com.es/2010/02/lina-badimon-maestro.html

4. Redactores

S'ha adreçat una crida per la captació de redactores a la llista d'associades a AMITcat i a través d'un anunci al FB d'AMITcat. El resultat no ha estat massa satisfactori, de moment al grup hi ha:

Beatriu Acin		beatriu.acin@gmail.com
Claudia Millán Nebot	Bioteclnòloga	clmilneb@gmail.com
Elena Pons	Enginyera	elena.pons.ming@gmail.com
Aranca Gonzalez	Química	gonzalezaranca@gmail.com
Silvia Carrasco		silvia.carrasco@uab.cat
Francesca Campabadal	Física	campabadal@imb-cnm.csic.es
Cristina Manzanares	Metgessa	mcmanzanares@ub.edu

5. Planificació

Les tasques a fer són:

- **Selecció d'articles.** La mentora amb el suport de AW i amb l'acord de les redactores
- **Assignació d'articles.** Cada redactora i la mentora s'encarregaran de la redacció de tres articles (mínim) que triaran a partir de la selecció proposada.
- **Formació redactores.** Adreçat a les redactores organitzat per AW i hi participarà també la mentora.
- **Trobades de grup.** Mentora i redactores, posades en comú presencials i també virtuals, fent servir alguna de les eines existents: grup de FB, cercles de google??
- **Edició articles.** Es començarà paral·lelament amb els tallers de formació i s'estendrà fins a mitjans de desembre.
- **Revisió.** La mentora encara que el projecte es obert i els articles mentre es vagin fent es poden anar revisant per les altres redactores.
- **Publicació.** Quan ja estem segures de que els articles tenen la qualitat adequada per i respectant les normes de la viquipèdia. Això segurament ja es podrà començar a fer a finals de novembre.

Diagrama temporal

	octubre					novembre				desembre					g e n e r	
	1-5	6-12	13-19	20-26	27-2	3-9	10-16	17-23	24-30	1-7	8-14	15-21	22-28	5-11		12-18
Selecció articles																
Assignació d'articles																
Formació redactores																
trob.grup			P						P							
edició																
revisió																
publicació																